

УДК 347.73:336.761(477)

Р. В. Мазурикаспірант
Класичний приватний університет**ТЕОРЕТИЧНІ РОЗДУМИ ЩОДО ЮРИДИЧНОЇ ПРИРОДИ САНКЦІЙ
У БЮДЖЕТНОМУ ПРАВІ**

У статті досліджено особливості бюджетної відповідальності, ознаки, що відрізняють бюджетну відповідальність від бюджетної санкції; проаналізовано юридичну природу бюджетних санкцій, особливості бюджетно-правових санкцій як заходів державного примусу; розмежовано санкції фінансово-правової норми та фінансово-правові санкції.

Ключові слова: бюджетно-правові санкції, бюджетні правопорушення, бюджетні повноваження, державний примус, фінансово-правовий примус, юридична відповідальність, фінансово-правова відповідальність.

I. Вступ

Держава регулює бюджетні відносини за допомогою створення правових норм, що містять права і обов'язки відповідних суб'єктів. Надаючи фізичним і юридичним особам економічні свободи, дозволяючи здійснювати операції з грошовими фондами, держава зі свого боку вимагає від суб'єктів бюджетного права належної реалізації встановлених правових приписів. Невиконання бюджетно-правових приписів або ухилення від їх належного виконання спричиняє несприятливі майнові наслідки для державної діяльності. Бюджетна компетенція є суверенним правом кожної держави. Виключно державі належать права на встановлення й стягування податків, формування бюджету, здійснення запозичень і надання гарантій від імені держави.

II. Постановка завдання

Мета статті – дослідити юридичну природу санкцій у бюджетному праві, проаналізувати особливості застосування бюджетно-правових санкцій згідно із чинним законодавством України.

III. Результати

У сучасній юридичній літературі фінансово-правову відповідальність, особливості бюджетно-правових санкцій досліджували такі вітчизняні вчені, як: Л. К. Воронова, А. Й. Іванський, М. П. Кучерявенко, Т. А. Латковська, А. О. Монаєнко, О. П. Орлюк, Н. Ю. Пришва, Л. А. Савченко, О. В. Солдатенко, В. Д. Чернадчук, Н. Я. Якимчук та ін.

Реалізація бюджетно-правових норм часто зустрічає протидію з боку учасників бюджетних відносин. Обов'язок сплачувати податки викликає в суб'єктів приватного права підсвідому готовність до приховання доходу або інших неправомірних діянь, що забезпечують використання й розпорядження отриманим майном у повному обсязі без урахування суверенного права держави на частину цього доходу. Отримання грошових коштів

з Державного бюджету України часто супроводжується бажанням використати їх не за цільовим призначенням. Багато юридичних осіб порушують кредитні зобов'язання перед державою, не ввозять на територію України отриману за кордоном валютну виручку або, навпаки, порушуючи фінансове законодавство, неправомірно вивозять український капітал. Порушенню бюджетних прав держави також сприяють високі податкові ставки й низький рівень життя населення.

Недотримання встановленого державою порядку здійснення бюджетної діяльності порушує інтереси всього суспільства, тобто набуває публічно-правового характеру. Сукупність названих факторів створює передумови для здійснення великої кількості бюджетних правопорушень і, як наслідок, реакцію держави із захисту своїх майнових інтересів.

Бажання держави зберігати та підтримувати встановлений нею правовий порядок у бюджетній діяльності зумовлює необхідність правової охорони цієї сфери суспільних відносин. Тим самим пояснюється необхідність і можливість державного примусу, однією з форм якого є бюджетно-правова відповідальність [4, с. 164].

Незважаючи на очевидний розвиток інституту відповідальності за порушення бюджетного законодавства, довільне фінансування окремих видів видатків, недофінансування й одночасно фінансування видатків, не передбачених Законом України про Державний бюджет, відсутність багатьох, особливо процедурних, норм, що регламентують застосування відповідальності, сумнівна легітимність наявних правил, зважаючи на встановлення їх підзаконними актами, систематичне невиконання актів про бюджет – усе це породжує в соціально-економічному аспекті негативні наслідки.

Актуальність вказаних проблем визначається низькою ефективністю бюджетно-правового регулювання, відсутністю чіткого механізму застосування заходів фінансової,

адміністративної та кримінальної відповідальності за правопорушення у сфері бюджетних відносин.

Нині серед фахівців розгорнулася широка дискусія про природу бюджетно-правових санкцій за бюджетні правопорушення, яка не лише становить теоретичний інтерес, а й має практичне значення, оскільки дає змогу відповісти на питання про те, які санкції і в якому поєднанні можуть бути застосовані при порушеннях бюджетного законодавства.

Чинне законодавство України дає підстави виділяти фінансову відповідальність як самостійний вид юридичної відповідальності, оскільки, по-перше, існує фінансове правопорушення, що є основою такої відповідальності; по-друге, Бюджетним кодексом України передбачено заходи впливу на порушників бюджетного законодавства (бюджетно-правові санкції).

У теорії права, а також у галузевих правових науках виділяють такі заходи державного примусу: застережні, запобіжні, правопоновлювані й юридичної відповідальності. Тобто заходи державного примусу – це ширше поняття порівняно з юридичною відповідальністю.

У науковій літературі й законодавстві майже всіх розвинутих країн термін “санкція” вживається в різних значеннях. Санкція – частина правової норми, де міститься вказівка на заходи державного примусу щодо правопорушника.

Санкція – державний захід, що застосовується до порушника встановлених норм і правил; форми й заходи відповідальності, що передбачені в правових нормах і мають каральний характер. Санкція – дозвіл, підтвердження, твердження чого-небудь вищестоящим компетентним органом. Санкція – міра примусу для забезпечення призначення і здійснення відповідальності за правопорушення [6, с. 41]. Отже, існує загальне родове поняття санкції, яке має охоплювати вказані вище значення й різновиди поняття санкції.

Санкція – частина правової норми, санкція – міра відповідальності, санкція – дозвіл, санкція – міра забезпечення виступають видовими поняттями щодо загального поняття санкції. У зв'язку з розвитком законодавства та правової теорії в юридичній літературі стали порушувати питання про санкції-заохочення, які існують практично в усіх галузях права. Таким чином, існує і п'яте значення терміна “санкція” – заохочення. Проте в усіх значеннях санкцію розглядають як щось владне, прагнення витіснити й забронити щось (несправедливе), і, навпаки, щось дозволити, заохотити.

У санкції як структурному елементі правової норми можуть закріплюватися: по-перше, заходи юридичної відповідальності, заходи державного примусу; по-друге, заходи

заохочення. Спільними ознаками для всіх різновидів санкцій є їх формальна визначеність, авторитетний, владний характер, нерозривний зв'язок з гіпотезою й диспозицією правової норми.

Державний примус – це своєрідний спільний “знаменник”, що об'єднує два різновиди санкції. Заохочення, закріплене в санкціях правових норм, відображає державне переконання, а не примус, але й воно забезпечується авторитетом держави та авторитетом права.

Виконання диспозиції більшості правових норм забезпечується санкціями, в яких закріплено заходи юридичної відповідальності. У них закріплено найбільш суворий, найбільш жорсткий вигляд державного примусу – юридична відповідальність. Сама санкція ще не виступає мірою юридичної відповідальності, але є нормативним закріпленням заходів юридичної відповідальності. Поняття санкції нетотожне поняттю юридичної відповідальності й поняттю заходів державного примусу. Відмінною ознакою санкцій, що закріплюють заходи юридичної відповідальності, виступають вказівки, що містяться в них, на несприятливий характер наслідків, які настають у разі порушення диспозиції та змінюють правовий статус правопорушника. У таких санкціях закріплено державне засудження й державний примус правопорушника.

У санкції фіксуються заходи державного примусу, а органи державної влади діють виключно в межах наданої їм правомочності, яка визначається й у санкції правової норми. Державний примус не завжди пов'язаний виключно з діяльністю компетентних органів, оскільки він можливий у вигляді психологічної дії (у вигляді загрози). Санкції, що визначають заходи державного примусу за порушення норм права, – необхідний компонент будь-якої правової системи, але їм не належить у цій системі провідна роль, оскільки загроза примусу і її застосування не вичерпують змісту права [3, с. 81].

У санкціях, що закріплюють заходи юридичної відповідальності, визначено несприятливі наслідки, що змінюють правовий статус правопорушника, приводять до появи нових обов'язків, яких не існувало до порушення диспозиції правової норми. Санкції закріплюють не саму юридичну відповідальність, а тільки її заходи. Закріплення юридичної відповідальності загалом відбувається на рівні правової норми в єдності всіх трьох елементів (гіпотези, диспозиції та санкції).

На наш погляд, визначення заходів юридичної відповідальності в санкції правової норми – це та істотна ознака, яка відрізняє санкцію від інших заходів державного примусу. Застосування багатьох заходів державного примусу не тягне за собою наслід-

ків, які можна охарактеризувати як юридичну відповідальність.

Іншою відмінною ознакою санкцій, що закріплюють заходи юридичної відповідальності, є наявність у них каральної функції. Основна мета й функція заходів захисту – відновлення порушеного права. Наявність каральної функції – це специфічна ознака, що відрізняє санкції, які закріплюють заходи юридичної відповідальності, від заходів захисту.

На думку А. О. Монаєнка, санкції, що передбачають заходи юридичної відповідальності, залежно від їх функціонального й цільового призначення класифікуються на відновлювальні або каральні [5, с. 120].

Реалізація санкцій, що закріплюють юридичну відповідальність, пов'язана із засудженням (осудом) правопорушника. Основою реалізації такої санкції виступає правопорушення (у єдності всіх його ознак). Засудження, осуд правопорушника підкреслюють нерозривний зв'язок таких санкцій з особливим порядком їх реалізації і з юридичною відповідальністю.

Відмінною рисою санкцій, що передбачають юридичну відповідальність, є визначення в них виду й загальних меж покарання (стягнення, заходів юридичної відповідальності), які, у свою чергу, конкретизуються в акті застосування права. Сам термін "міра" вживається в декількох значеннях. По-перше, міра – це межі здійснення, прояви чого-небудь. Отже, у вказаних санкціях визначаються межі реалізації відповідальності. По-друге, міра – це певні заходи, сукупність самих дій, спрямованих на досягнення певної мети. Отже, можна говорити про міру відповідальності в сенсі меж її покладання і про міру відповідальності в сенсі її здійснення в сукупності реальних дій відповідних суб'єктів. Санкції фіксують не лише межі покладання відповідальності, а й межі діяльності суб'єктів, що реалізують юридичну відповідальність.

У теорії юридичної відповідальності також виділяють санкції-заохочення. Термін "заохочення" має декілька значень. По-перше, як заохочувальна санкція, тобто структурний елемент правової норми, що передбачає позитивні наслідки в разі виконання диспозиції. Заохочення й покарання, виступаючи полярними засобами на рівні санкцій правової норми, спричиняють різні юридичні наслідки: позитивні та негативні відповідно. По-друге, як конкретний захід, що застосовується до суб'єкта за відповідні заслуги. Проте, не всі вчені згодні з існуванням заохочувальних санкцій. На наш погляд, специфіка заохочувальних норм якраз і полягає в тому, що в них відсутня санкція покарання, і впливає ця норма не методом примусу, а методом переконання та заохочення. У разі невиконання (недотримання) заохочувальної норми, коли поведінка суб'єкта є нейтральною, але од-

ночасно й правомірною, відсутні які-небудь наслідки, як позитивні, так і негативні.

Про віднесення заохочень і покарань до загальної для них категорії "санкції" свідчить наявність у них схожих ознак: вони є правовими засобами впливу на інтереси осіб; для них встановлені певні процедури застосування; вони забезпечуються заходами державного захисту, гарантуються законом; вони виступають одночасно найбільш сильними факторами інших правових засобів, що забезпечують; вони пов'язані з благом, цінностями, хоча наслідки цього зв'язку залежатимуть від того, заохочення чи покарання застосовується.

Необхідно також розглянути питання про санкції-дозволи. Термін "санкція" розуміють як дозвіл, підтвердження, твердження чого-небудь вищестоящим органом держави. "Санкціонування" – синонім цього поняття. У такому значенні санкція не є третім структурним елементом правової норми. Швидше, навпаки, неотримання санкції, здійснення дій без відповідного дозволу є порушенням диспозиції правової норми, що тягне за собою застосування заходів юридичної відповідальності або заходів захисту. Дії суб'єктів правових відносин, що полягають в отриманні відповідного владного дозволу від компетентного органу, є виконанням диспозиції правової норми. Так, фінансування яких-небудь об'єктів за рахунок грошових коштів держави має законний характер, якщо виділення коштів на вказаний об'єкт передбачене Законом України "Про Державний бюджет України на відповідний рік" [3, с. 82].

Санкціонування відповідних дій не означає несприятливих наслідків для суб'єкта, який одержує дозвіл, а ось у випадку, якщо останнім буде порушена заборона здійснювати подібні дії без відповідного дозволу, для нього можуть настати несприятливі наслідки.

Отримання відповідного дозволу (санкції), як правило, зараховують до дій, описаних у диспозиції правової норми. Саме санкціонування (дозвіл) виступає дією, яку зобов'язані вчинити компетентні органи в разі дотримання всіх необхідних умов тією особою, яка бажає отримати відповідний дозвіл. Обов'язок дати дозвіл при виконанні відповідних умов також закріплюється в диспозиції правової норми, а її недотримання може спричинити несприятливі наслідки, але вже для компетентного органу.

Санкціонування може означати дозвіл на застосування заходів державного примусу для інших осіб, щодо яких санкціонується здійснення певних дій. Причому такого характеру санкціонування набуває не завжди, а тільки в суворо передбачених випадках. Наприклад, у Бюджетному кодексі України від 08.07.2010 р. № 2456-VI регламентова-

ний порядок призначення внутрішнього аудиту [1].

Санкціонування пов'язане з процесуальною діяльністю, а також з правозастосуванням, однією із стадій якого є оцінювання компетентним органом відповідних обставин, порівняння їх з обставинами, вказаними в диспозиції й гіпотезі правової норми, прийняття на цій основі відповідного рішення. Таким чином, сам процес санкціонування можна розглядати як процедурну або як процесуальну діяльність компетентних органів, спрямовану на встановлення відповідних юридичних фактів і прийняття рішення по суті.

Санкціонування (дозвіл) можна розглядати і як юридичний факт, що породжує виникнення, зміну або припинення відповідних правовідносин. Таким чином, санкціонування можна розглядати як складову ланку застосування права, як дозвіл вчинити певну дію (діяльність), передбачену в нормативно-правових актах. Воно може виступати юридичним фактом. Обов'язок отримати санкцію є диспозицією правової норми, як і обов'язком компетентного органу дати санкцію (дозвіл). Санкціонування може бути пов'язане з дозволом застосувати заходи державного примусу, а може бути й не пов'язано із цим.

Отже, санкція як елемент правової норми – це структурна частина правової норми, що закріплює вид і міру державно-правового впливу щодо суб'єкта, який порушив або не виконав диспозицію правової норми.

У Бюджетному кодексі України від 08.07.2010 р. № 2456-VI відсутні терміни “санкція”, “покарання”, а вживається термін “заходи впливу”, що найточніше відбиває суть закріплених заходів бюджетно-правового впливу. Дотримання норм бюджетного права забезпечується можливістю держави застосувати заходи примусу за порушення обов'язків, передбачених бюджетним законодавством.

Бюджетна відповідальність знаходить вираження у відповідній частині бюджетно-правової норми, що називається санкцією. Санкції, що застосовуються в бюджетному праві, і бюджетна відповідальність тісно взаємопов'язані, але не тотожні. Взаємозумовленість санкції й відповідальності виявляється в застосуванні бюджетної санкції, оскільки однією із стадій притягнення порушника до бюджетної відповідальності є застосування санкції. Аналіз чинного Бюджетного кодексу України дає змогу зробити висновок, що правовідновлювальна бюджетна відповідальність неможлива без стягнення з порушника бюджетної санкції, оскільки бюджетне законодавство не містить інституту повного звільнення від відповідальності на підставах малозначності правопорушення.

Ознаками, що відрізняють бюджетну відповідальність від бюджетної санкції, є юридичні факти. Бюджетна відповідальність зумовлена моментом здійснення бюджетного правопорушення, отже, юридичним фактом, що породжує охоронні бюджетні відносини, буде бюджетне правопорушення. На відміну від бюджетної відповідальності, бюджетні санкції встановлені нормативним способом, за допомогою включення їх до структури відповідних норм Бюджетного кодексу України, і, таким чином, існують незалежно від бюджетних правопорушень.

Бюджетній відповідальності властива правопоновлювальна функція, що зумовлює наявність у бюджетному праві санкцій, спрямованих на відновлення порушених прав держави. Незважаючи на відмінність у бюджетних санкціях, вони мають загальну юридичну природу й характерну особливість, що полягає в зміні права власності за допомогою примусового застосування заходів бюджетної відповідальності до порушників.

Юридична природа бюджетних санкцій визначається за допомогою аналізу фінансових санкцій, складовою яких є бюджетно-правові санкції, що застосовуються за здійснення бюджетного правопорушення.

Фінансові санкції – це заходи державного примусу, передбачені фінансово-правовими нормами, додаткові обтяження, що покладають на правопорушників, у вигляді фінансових штрафів та пені. Так, зокрема, академік НАрН України Л. К. Воронова вважає, що фінансово-правові санкції поділяються на два види: правопоновлювані й штрафні. Правопоновлювані скеровані на усунення матеріальної шкоди, заподіяної державі або муніципальному органу. До таких санкцій, перш за все, належить пеня, яка стягується податковим органом на підставі закону з платника, який пропустив строк сплати податку [2, с. 67].

А. О. Монаєнко, порівнюючи фінансово-правову відповідальність з адміністративною, зазначає, що заходами фінансово-правової відповідальності є переважно санкції, пов'язані з позбавленнями в основному майнового характеру (штраф, пеня), а в адміністративній відповідальності істотне місце посідають стягнення особистого характеру (наприклад, позбавлення спеціального права, наданого певному громадянину (права керування транспортними засобами, права полювання); громадські роботи; виправні роботи; адміністративний арешт), причому деякі види санкцій, що застосовуються як міра фінансово-правової відповідальності, взагалі не застосовуються при притягненні до адміністративної відповідальності (наприклад, пеня, зупинення операцій з бюджетними коштами, призупинення бюджетних асигнувань, зменшення бюджетних асигнувань) [5, с. 123].

Бюджетно-правові санкції є заходами державного примусу, передбаченими бюджетно-правовими нормами, що покладають на правопорушників обтяження у вигляді попередження про неналежне виконання бюджетного законодавства з вимогою щодо усунення порушення бюджетного законодавства; зупинення операцій з бюджетними коштами; призупинення бюджетних асигнувань; зменшення бюджетних асигнувань; повернення бюджетних коштів до відповідного бюджету; зупинення дії рішення про місцевий бюджет; безспірне вилучення коштів з місцевих бюджетів. Отже, бюджетно-правові санкції є заходами державного примусу, що зупиняють або призупиняють порушення бюджетного законодавства; запобігають бюджетним правопорушенням.

А санкції бюджетно-правової норми включають правові санкції у вигляді штрафу, що накладається на керівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування і бюджетних установ відповідно до Кодексу України про адміністративні правопорушення, а також у ряді випадків кримінально-правові санкції у вигляді покарання за наявності складу злочину, передбаченого Кримінальним кодексом України.

Однак, треба розмежовувати санкції фінансово-правової норми та фінансово-правові санкції. Слід зазначити, що фінансово-правові санкції мають виключно майновий, каральний характер і застосовуються у вигляді штрафу та/чи пені.

Отже, фінансово-правові санкції є заходами фінансово-правової відповідальності, а от санкції фінансово-правової норми мають дещо іншу юридичну природу. Санкції фінансово-правової норми є ширшим поняттям щодо фінансово-правових санкцій. Санкція фінансово-правової норми є формою фінансово-правового примусу та містить вказівки на не вигідні для її порушника наслідки. І ці наслідки не обов'язково можуть бути у вигляді штрафу та/чи пені. Санкції фінансово-правової норми включають у себе фінансово-правові санкції. Крім того, санкція фінансово-правової норми може містити не тільки штраф та/чи пеню, а й інші заходи, які спрямовані на покарання порушника фінансового законодавства, зокрема, запобігання фінансовому правопорушенню (наприклад, попередження про неналежне виконання бюджетного законодавства з вимогою щодо усунення порушення бюджетного законодавства), а також його припинення (наприклад, зупинення операцій з бюджетними коштами; призупинення бюджетних асигнувань).

Бюджетно-правова санкція є формою реагування держави на порушення бюджетного законодавства, що регулює порядок формування, розподілу (перерозподілу) та використання публічних грошових фондів, і є зо-

внішим матеріальним вираженням державно-владного примусу за здійснення бюджетного правопорушення. Санкції в бюджетному праві мають ряд особливостей, зумовлених специфікою механізму правового регулювання відносин, що складаються в процесі публічної бюджетної діяльності як виду фінансової діяльності.

На наш погляд, особливості бюджетно-правових санкцій як заходів державного примусу полягають у такому:

- бюджетна санкція є елементом правоохоронної норми, тому заходи бюджетної відповідальності існують незалежно від факту здійснення бюджетного правопорушення;
- єдиною законною підставою застосування санкції є здійснене особою бюджетне правопорушення;
- бюджетно-правові санкції застосовуються за бюджетні правопорушення в певному встановленому законом порядку;
- застосування бюджетних санкцій не звільняє порушника бюджетного законодавства від виконання бюджетного обов'язку, який включає такі елементи: 1) необхідність вчинити певні дії або утриматися від них; 2) необхідність для правозобов'язаної особи відреагувати на зверненні до неї законні вимоги; 3) необхідність нести відповідальність за невиконання цих вимог.

Аналіз бюджетно-правових санкцій відповідно до чинного Бюджетного кодексу України від 08.07.2010 р. № 2456-VI дав змогу виявити, що, відповідно до ст. 117 Бюджетного кодексу України, за порушення бюджетного законодавства до учасників бюджетного процесу можуть застосовуватися такі заходи впливу [1]:

1) попередження про неналежне виконання бюджетного законодавства з вимогою щодо усунення порушення бюджетного законодавства;

2) зупинення операцій з бюджетними коштами;

3) призупинення бюджетних асигнувань. Воно передбачає припинення повноважень на взяття бюджетного зобов'язання на відповідну суму на строк від одного до трьох місяців у межах поточного бюджетного періоду шляхом внесення змін до розпису бюджету (кошторису) у порядку, встановленому Міністерством фінансів України;

4) зменшення бюджетних асигнувань, що передбачає позбавлення повноважень на взяття бюджетного зобов'язання на відповідну суму на строк до завершення поточного бюджетного періоду шляхом внесення змін до розпису бюджету (кошторису) та у разі необхідності з подальшим внесенням змін до закону про Державний бюджет України (рішення про місцевий бюджет) у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України;

5) повернення бюджетних коштів до відповідного бюджету;

6) зупинення дії рішення про місцевий бюджет;

7) безспірне вилучення коштів з місцевих бюджетів, що передбачає стягнення органами Державної казначейської служби України коштів з місцевих бюджетів до державного бюджету, у тому числі за рахунок зменшення обсягу трансфертів (дотації вирівнювання) місцевим бюджетам на відповідну суму, у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

IV. Висновки

Бюджетно-правові санкції є видом санкцій фінансово-правової норми, але аж ніяк не видом фінансово-правових санкцій. Бюджетно-правові санкції виконують забезпечувальну функцію юридичної відповідальності. Так, наприклад, зупинення дії рішення про місцевий бюджет, призупинення бюджетних асигнувань не мають наслідком застосування штрафу та/чи пені, а лише можуть забезпечувати застосування інших заходів юридичної відповідальності, хоча й впливають на економічний стан правопорушника. Тому бюджетно-правові санкції не є заходами фінан-

сово-правової відповідальності, а належать до заходів фінансово-правового примусу, зокрема, заходів запобігання, припинення.

Список використаної літератури

1. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 р. № 2456-VI (із змінами та доповненнями) // Офіційний вісник України. – 2010. – № 59. – С. 8.
2. Воронова Л. К. Фінансове право України : підручник / Л. К. Воронова. – Київ : Прецедент : Моя книга, 2006. – 448 с.
3. Занфіров В. М. Правова природа фінансових санкцій / В. М. Занфіров // Підприємництво, господарство і право. – 2011. – № 8. – С. 81–84.
4. Крохина Ю. А. Финансовое право России : учеб. для вузов / Ю. А. Крохина. – Москва, 2004. – 267 с.
5. Монаєнко А. О. Фінансово-правова відповідальність як фундаментальний інститут фінансового права / А. О. Монаєнко // Підприємництво, господарство і право. – 2010. – № 9. – С. 119–123.
6. Усенко Р. А. Фінансові санкції за законодавством України : монографія / Р. А. Усенко ; відповід. ред. Д. М. Лук'янець. – Київ : Дакор : Кнт, 2007. – 168 с.

Стаття надійшла до редакції 09.09.2014.

Мазурик Р. В. Теоретические размышления относительно юридической природы санкций в бюджетном праве

В статье исследуются особенности бюджетной ответственности, признаки, которые отличают бюджетную ответственность от бюджетной санкции; анализируется юридическая природа бюджетных санкций, особенности бюджетно-правовых санкций как мероприятий государственного принуждения; разграничивает санкции финансово-правовой нормы и финансово-правовые санкции.

Ключевые слова: бюджетно-правовые санкции, бюджетные правонарушения, бюджетные полномочия, государственное принуждение, финансово-правовое принуждение, юридическая ответственность, финансово-правовая ответственность.

Mazurik R. Theoretical Reflections in Relation to Legal Nature of Approvals in Budgetary Law

The author examines in the article the features of budgetary responsibility, signs that distinguish budgetary responsibility from budgetary approval, analyses legal nature of budgetary approvals, feature of budgetary-legal approvals as measures of state compulsion, gives a different approvals of financially-legal norm and financially-legal approvals.

The features of budgetary-legal approvals as measures of state compulsion consist in such:

- *budgetary approval is the element of law-enforcement norm, that is why the measures of budgetary responsibility exist regardless of fact of realization budgetary offence;*
- *only legal founding of application of approval carried out by a person budgetary offence;*
- *budgetary-legal approvals are used for budgetary offences in the certain order set by a law;*
- *application of budgetary approvals does not release the violator of budgetary legislation from implementation of budgetary duties that include such elements: a 1) necessity to accomplish certain actions or restrain from them; 2) necessities for the rightoblged person to react on the legal requirements turned to him; 3) necessities to bear responsibility for non-fulfillment of these requirements.*

Budgetary-legal approvals are the type of approvals of financially-legal norm, but in no way by the type of financially-legal approvals. Budgetary-legal approvals perform the duty of legal responsibility. So, for example, stop of action of decision about a local budget, the halt of budgetary assignments is not had by the consequence of application of fine and/whether fines, and only can provide application of other measures of legal responsibility, though influence on economic position of offender. Therefore budgetary-legal approvals are not the measures of financially-legal responsibility, but belong to the measures of financially-legal compulsion, in particular, measures of prevention, stopping.

Key words: budgetary-legal approvals, budgetary offences, budgetary plenary powers, state compulsion, financially-legal compulsion, legal responsibility, financially-legal responsibility.